

SODOBNI VIDIKI PROBLEMATIKE OBRAVNAVE REGIONALNE
GEOGRAFIJE V ŠOLI

Tatjana Ferjan *

IZVLEČEK

UDK 911:371.3:913

Sestavek obravnava vprašanje regionalne geografije v šoli. Poudarek je na pretresu snovi iz drugega razreda srednjega izobraževanja, kjer se obdelajo države v razvoju in razvite države.

ABSTRACT

UDC 911.371.3:913

CONTEMPORARY ASPECTS OF REGIONAL GEOGRAPHY IN THE
SCHOOL

The article deals with questions of regional geography in the school. The emphasis is on contents of developing and developed regions in the second class of the secondary school.

V sestavku želimo spregovoriti o problemu regionalne geografije v šoli. Vprašanje se postavlja ali imamo še regionalno geografijo v šoli oziroma kakšno problematiko obravnava regionalna geografija?

Predmet geografske obravnave je pokrajina, to pa sestavljajo povezani in součinkujoči pojavi, torej je pokrajina kompleksen pojav. Regionalna geografija skuša prikazati poglobitve pojave, ki opredeljujejo obstoječe razmere v določeni pokrajini ter tvorijo iz nje kompleksno prostorsko stvarnost. Regionalna geografija proučuje (Vrišer, 1966) stvarno prostorsko realnost v vsej kompleksnosti, zato vidijo geografi v regionalni geografiji osnovni smisel geografije.

Kako pa je v šoli? Šolska geografija je bila do nedavno regionalna geografija, vendar je doživljala očitke češ, da prevladuje spominsko osvajanje, deskriptivni način, enciklopedičnost in zaporednost. Pri množici dežel, ki naj bi jih obravnavala regionalna geografija v šoli, je opisni način pravzaprav edina pot. Učenci si tako pridobe enciklopedične

* Dr., Srednja šola za trgovinsko dejavnost, 61000 Ljubljana, Poljanska 28 A.

podatke, ki pa jim ne omogočajo poznavanje bistvenega. Pomanjkanje časa je vzrok za tako delo. Številne podatke iz regionalne geografije učenci ne morejo razumsko osvojiti tudi zato, ker slabo poznajo občo geografijo. Zaporednost pri obravnavi dežel ni istovetna s kompleksnostjo.

Sodobni pouk zahteva aktivizacijo učencev in razvoj geografskega načina mišljenja. Tega klasična regionalna geografija ni uresničevala.

Izveden je tudi prehod obravnave snovi iz koncentričnih krogov na spiralno - vertikalni način obravnave snovi. Regionalna geografija v šoli je zato doživela bistvene spremembe. Ni govora več o pokrajinah in deželah kot smo bili vajeni. Vprašanje je odklik od klasične regionalne geografije. Regionalno geografijo sveta naj bi nekje nadomestili geografski problemi držav v razvoju in razvitega sveta. Ali je to regionalna geografija? Ali s to snovjo regionalna geografija išče nove vsebine oziroma oblike? Torej že pregled osnovne problematike, ki jo obravnavajo "Temeljne geografske značilnosti držav" navaja na misel, da gre za problemsko geografijo. Pri tem se zasleduje regionalni aspekt. Pri tej snovi skušamo pojasniti soodvisnost med stopnjo družbenogospodarskega in tehničnega razvoja ter vrednotenjem naravnih razmer in človekovim gospodarjenjem v prostoru. Naravnogeografskim dejavnikom je namenjeno malo časa, vendar pri tem naj bi spoznali vlogo posameznih dejavnikov kot tudi prirodno valorizacijo. Eksemplarično naj bi se obdelala prirodna oznaka Kenije in Kanade. Mislim, da bi morali prirodni valorizaciji posvetiti več časa in osvetliti problematiko z več primeri. Vrednost prirodnih elementov se s časom in razvojem menja. Učenci morajo imeti jasno predstavo o prirodnih dejavnikih, o njihovi vlogi v prostoru, kot tudi o spremembah vrednosti posameznih elementov, če hočejo razumeti trenutno gospodarsko stanje posameznih dežel oziroma skupin dežel.

Demografski in gospodarski dejavniki se široko obdelajo tako pri prikazu razvitih kot tudi držav v razvoju. Povsod se zasleduje regionalni aspekt. Problemski in funkcionalni pristop je jasno izražen. Regionalni geografski prikaz je zastopan z nekaj primeri, vendar ne v klasični obliki. Tudi tukaj gre za funkcionalno in dinamično osvetlitev obravnavanih dežel.

Ta tip obravnave velikih regij, kot je razviti oziroma nerazviti svet, je mogoč pri dobrem poznavanju regionalne geografije posameznih držav, ki ga pa učenci na tej stopnji nimajo, vsaj ne na vseh programih.

Zato je ta sodoben pristop k obravnavi problemov sveta mnogokrat problematičen. Smatram, da bi moderna regionalna geografija morala slediti naslednjim ciljem: regionalnemu aspektu, kompleksnosti in razvoju geografskega mišljenja ter s tem razumevanju sodobnega sveta.

Regionalni aspekt je zastopan tudi v občji geografiji v SVIO, ki je temelj in izhodišče za regionalno geografijo. Sauškin pravi (Vrišer, 1966), da je fizična geografija temelj celotne geografske zgradbe, na ta temelj se opira družbena geografija. Celotno geografsko zgradbo prekriva regionalna. Med deli so povezave, zato se noben od teh delov ne more pravilno razvijati, če je ločen. Ali to dosegamo s snovjo Države v razvoju in razvite države?

Druga stvar, ki jo zasleduje moderna regionalna geografija je kompleksnost. Ilešič (1979) v Pogledih pravi, da si mora geografija kljub težnjam za specializacijo ohraniti svoje lastno področje, to je kompleksno obravnavanje prostorske stvarnosti temelječe na regionalnem aspektu.

Pri regionalni geografiji kompleksnost ni vedno izvedena in jo včasih zamenjujemo z zaporednostjo. To se je dogajalo pri klasični regionalni geografiji. Poznamo več oblik kompleksnosti: enostavno, bipolarno in regionalno geografsko kompleksnost, kjer gre za obravnavo vzročne in funkcionalne celokupnosti geografskih pojavov v pokrajinskih enotah, pri

čemer so v ospredju pokrajinske posledice odnosov med naravo in družbo. To kompleksnost skušamo zasledovati pri moderni regionalni geografiji. Deželo učencem prikažemo kot rezultanto družbenih procesov, ki se v okviru prirodnih pogojev specifično in edinstveno razvijajo. Regija je razvita v skladu s sodobno vrednostjo naravnega potenciala in je odvisna od vrste družbenih, socialnih, kulturnih in političnih dejavnikov. Zato moramo pri regionalni geografski sintezi razen potencialne funkcije ugotoviti tudi njeno stvarno funkcijo, to je njene dejanske vloge v prostoru.

Regija nudi kompleksen regionalen pogled, torej možnost za razvoj geografskega mišljenja. Zdi se mi, da s tem zadenemo v bistvo geografije v šoli. Še več, tako usposobimo učenca za aplikacijo geografije v vsakdanjem življenju. Bistvo geografskega izobraževanja je razviti geografsko mišljenje. Največ prispeva k temu funkcionalna regionalna geografija, pri kateri učenci spoznavajo spremembe v prostoru, ki so posledica sprememb posameznih dejavnikov npr. temeljne regionalne razlike med pokrajinami v posameznih deželah (razlike v razvoju med Severom in Jugom, kar obravnava snov 2. letnika).

Aktualno pri sodobnem pouku je tudi vprašanje t. im. regionalizacije. Kako opredeliti regije? Ali je mogoče opredeliti regijo na osnovi celote? Po Ilešiču morajo regionalizacije ostati geografske, to je kompleksne, da upoštevajo več kriterijev. Regionalizacija v našem primeru je zasnovana na osnovi več kriterijev, ki govore o stopnji razvoja. Tako svet delimo v dve skupini dežel. Kot osnovo pri vsaki skupini dežel pregledamo fizično geografske značilnosti, nato je beseda o družbeno-geografskih problemih. Gre za odkrivanje problemov, iskanje sozavisnosti, za analizo in sintezo.

Kaj dosegamo z moderno regionalno geografijo, oziroma boljše rečeno z regionalno družbeno geografijo, saj gre v glavnem za družbene probleme sveta, ki se v času in prostoru hitro spreminjajo. Učenca nava-

dimo na kompleksno gledanje, regionalni pristop, geografsko mišljenje in razumevanje sodobnega sveta. Pri tem gre za razumevanje medsebojnega odnosa med prirodnimi in družbenimi elementi. Učenec spozna deželo vsestransko z vidika človeka, ki v njej dela in živi.

Literatura:

- Ilešič, S., 1979, Pogledi na geografijo. Ljubljana.
Medved, J., 1976, Načelo celostnosti in kompleksnosti pri pouku geografije. Geografski obzornik XXIII, št. 34, s. 25-29. Ljubljana.
Gams, I., 1977, Regionalna geografija - vrh ali anahronizem metodične geografije. Geografski obzornik XXIV, št. 1-2, s. 41-45. Ljubljana.
Vrišer, I., 1966, Osnove geografskega dela. Ljubljana.
Radinja, D., 1977, O kompleksnosti v geografiji in izven nje. Geografski vestnik XLIX, Ljubljana, s. 25-30.

CONTEMPORARY ASPECTS OF REGIONAL GEOGRAPHY IN THE SCHOOL

The present paper speaks about contemporary approaches to regional geography treatment. At such treatment several problems arise, since it differs quite a lot from traditional regional geography. Contemporary regional geography has to serve the following purposes: regional aspect, complexity and development of geographic way of thinking, and consequently comprehension of the modern world. Pupils learn countries, as a result of social processes that have a specific evolution within the scope of natural conditions. They learn all the dynamics in a region, which gives the pupils wider possibilities to apply knowledge about a region in practice.